

Agerdykningsberetning.

(Fra Slutningen af Maj).

Foraaret har været meget ugunstigt for Vintersæden; saavel i April som i de første 3 Uger af Maj Maaned var Vejret nemlig meget koldt og temmelig tørt, Nattefrost indtraf hyppig og var undertiden stærk, og Vinden, der jævnlig gik over til Storm, holdt sig temmelig stadig i Øst og Nord. Heldigvis var Vintersædens Tilstand fra Efteraaret, overalt hvor den var saaet tidlig og i bekvem Jord, meget kraftig, og den havde overstaaet Vinteren godt, saa at Markerne efter Sneens Borttoen stode smukt og lovende. Men i det uheldige Foraarsvejr forringedes dens Udseende betydeligt. Det gjælder navnlig om Rugen, som ikke kunde buste sig, stod tynd og spids, tabte sin smukke mørkegrønne Farve og udviklede sig meget sent, saa at den gamle Regel „at Rugen Sct. Valborg Dag (1ste Maj) skal kunne skjule en Krage“ ligesaa lidt slog til iaar som den anden gamle — for Nutiden ganske vist forældede — Maalestof for dens Udvikling i Maj, „at den skyder sin Bippe, naar Bonden saaer den sidste Skjæppe“. Rugen havde derfor indtil d. 20de Maj efterhaanden skjæmmet sig saa meget, at Udsigterne til at den nogenlunde vilde kunne rette sig kun vare smaa. De sidste 8 Dages milde Vejr have imidlertid bedret den kjendelig, og om den end paa lave, kolde og magre Jorder har lidt et Knæk, som den næppe forvinder, saa vil den paa alle de bedre Jorder endnu kunne give en ret god Høst, saafremt den Varme og Regn, som den saa stærkt har savnet, maa falde nogenlunde

rigelig i den kommende Maaned. Simplest synes Rugen at staa paa Sjælland, særlig i det nordøstlige; fra Inylland lyde Beretningerne gunstigere, navnlig fra det midterste Østjylland og fra Vestjylland, hvor det dog navnlig er den danske Rug og Campinerugen, som har holdt sig ret godt, medens Provstirugen ogsaa her, i Vestjylland, er bleven meget forringet i Foraaret. I de lettere Hedeegne i Midtjylland er en Del Rug paa sure Hedejorder bleven ompløjet. — Hveden holdt sig længere, inden den synlig blev trykket af det uheldige Vejr; tilsidst, navnlig i Midten af Maj, blev den imidlertid ogsaa sat en Del tilbage, men ogsaa om den gjælder det, at de sidste Dages gunstigere Vejr meget kjendelig har bedret Hvedemarkernes Udseende, navnlig hvor den var saaet tidlig og havde saaet Tid før Vinteren til rigtig at rodfæste sig, en Omstændighed, der i dette Foraar saa øjensynlig har støttet baade Rug- og Hvedemarkerne; blot nogle Dages Forskjel i Udsædstiden af Hveden skal iaar være meget synlig paa nærliggende og ensdrevne Jorder. Hveden staaer bedre end Rugen, og navnlig har den paa de sydlige Der ofte et ret smukt Udseende, om der end ogsaa findes flet drevne Marker, hvor Ukrudet, navnlig Fuglegræs, Hønsfearm og Jordrøg, har taget stærkt Overhaand. Den gamle brune Hvede staaer b.øst; ogsaa Kolbehveden staaer ret godt. Halletshveden og andre mere kjæle Hvedesorter have derimod lidt en Del.

Jordens Behandling til Vaarsæd er i Reglen gaaet ualmindelig let fra Haanden iaar. Paa nogle fælsterste Gaarde, hvor der klages over at Jorden blev vinterlagt i vaad Tilstand, og at Hvedestubben fra ifjor var stærkt tilgroet med Ukrud, har man fundet Jorden død og tung at bearbejde i Foraaret, men ellers fremhæves fra alle Sider, at den stærke og dybe Værfrost i Begyndelsen af Vinteren havde skjærnet Jorden udmærket, og da Vintervandet hurtigt trak ned i den tørre Undergrund, blev Jorden tidlig bekvem, saa Saaningen kunde begynde i Slutningen af Marts. Enkelte saaede da ogsaa Markerne til, saa at de allerede vare færdige en halv Snes Dage ind i

April; andre, der ligeledes vare begyndt tidlig, standsede imidlertid med Saaningen, da det vinterlige Vejr med Nattefrost og Kulde vedblev, og de toge da samtidig med den større Flerhed først atter fat paa Saaningen efter Paaste, og bleve hurtig færdige, saa der i Almindelighed var tilfaaet inden Majdag. I de lettere Egne af Midtjylland ventede man derimod til Begyndelsen af Maj med at saa, da Jorden vedblivende var kold og død, saa det paa Grund af Nattefrost ofte først blev muligt at harve Jorden langt op paa Formiddagen; i disse Egne blev Saaningen derfor først færdig midt i Maj. Saatiden har altsaa paa en Maade været meget lang iaar, og Spørgsmaalet om tidlig og sildig Saaning er atter drøftet mange Steder. Vi have saa ofte tidligere gjengivet Udtalelser om det Rette i at saa tidlig, at vi iaar nedenfor skulle anføre en med temmelig Sikkerhed udtalt Erklæring i modsat Retning fra en dygtig Mand i det sydsøstlige Fyen.

Baarsæden laa ualmindelig længe i Jorden iaar, i Almindelighed i 3—4 Uger; men hvor man ej for meget havde ødslet med Jordens Foraarsfugtighed, kom den smukt op, og om den end kun har udviklet sig langsomt hidindtil, saa staaer den, sikkert paa Grund af det kraftige Rodvæv, den har dannet, dog meget godt overalt, hvor Jorderne ere nogenlunde rene, i modsat Fald klages en Del over, at Ufrudet, navnlig Tidsler og Ugerkaal, er fremvoget i stor Mængde og truer paa Grund af dets lettere og hurtigere Udvikling med at tage Magten fra Sæden. I de lette Egne, navnlig i Nordsjælland og i Vendsyssel, have Stormene i April og Maj gjort megen Skade paa de tilfaaede Marker, idet Jorden paa de højere liggende Steder er blæst fra den spirede Baarsæd, saa den ligger blottet, og de lette Frøsorter, Kløver- og Græsfrø samt Spergel er blæst ned i Ravningerne tilligemed Jorden.

Mest Ulempe formedelst Baarens Kulde, Tørre og Blæst have dog Græsmarkerne lidt. De ældre Græsmarker vare tynde fra de foregaaende uheldige Græsaar; i Vinterens Løb vare 2det Aars Kløvermarker blevne end yderligere udtyndede,

og Rajgræsset var ofte froset bort; de unge Kløver havde derimod overstaaet Vinteren ret godt, ligesom ogsaa Alfikkfløveren, Humlekløveren, Timote og det engelske Rajgræs havde holdt sig. I Slutningen af Marts var Græsmarkerne Udseende derfor nogenlunde godt, men de gjorde aldeles ingen Fremgang i April eller i den første Halvdel af Maj, og de have ikke i mange Aar været slettere ved Udbindingen end iaar, saa at man endog flere Steder ompløjede dem og besaaede dem til nyt Udlæg, da man mistvibede om at faa noget Udbytte af dem i den Tilstand, hvori de vare bragte. De sidste Dages Varme have imidlertid bedret dem meget, men der er ikke synderligt Haab om, at de selv med gunstige Vejrforhold ville kunne blive gode iaar, thi den Smule Græs, der kom frem, blev hurtig afgravid af Kvæget, som tidlig maatte sættes ud, hvor lidt der end var til det, og hvor kolde end baade Dagene og Nætterne vare for det; at bevare nogen Græsmark til Slet maatte derfor mange Steder tidlig opgives, og Højbjergningen vil derfor sikkert i hvert Fald blive ringe.

Kvæget kom i Efteraaret paa Stald i mindre godt Hulb og kom tidlig paa Stald; den strænge og langvarige Vinter tærede ogsaa meget paa Foderet; Høavlen i sidste Sommer var kun simpel, og Halmforraadet var ogsaa mindre end almindelig; at der af disse Grunde maatte spares paa Foderet og gives meget Kraftfoder — hvortil de høje Smørpriser end yderligere opfordrede — var man allerede tidlig klar paa, og i Slutningen af Marts, da vi skrev den sidste Agerdyrkningsberetning, haabede man derfor ogsaa de fleste Steder at kunne overfodre Besætningerne uden at komme i Fodernød. Den sildige og tarvelige Udvikling af Græsmarkerne har imidlertid beredet større Vanskeligheder i saa Henseende, end man i flere Aar har kjendt; ikke saa Steder har der været ligefrem Fodernød og kun sjældent er der blevet noget tilovers; det sidste Snippe Halm er gaaet med; mange have maattet laane hos Naboer eller kjøbe til høje Priser; i Midtjylland var det endog en Tjeneste at overlade Folk Halm til 24 β pr. \mathcal{A} ; Mød-

dingerne ere fattige paa Halm, og sjældent har man kunnet spare noget til Tækning. Og trods al Sparommelighed med Halm- og Høfodret og Opfodring af Kjerne, Diefager, Klid o. lg. maatte man dog sætte Kvæget paa Græs langt tidligere, end de tarvelige og fildige Græsmarker og det raakolde Vejr tilraadede. Kvægets Foderstand er derfor i Almindelighed kun simpel, mange Steder ligefrem ussel; derimod har Kvæget heldigvis holdt sig sundt, og om der end ogsaa iaar lyder Klager fra de lette Egne i Jylland om Venbrudsyge blandt Kvæget, saa ere disse dog mindre stærke end i de foregaaende Aar.

Kælvningen har ikke været heldig i Vinter; dels har Kastning været noget hyppigere end almindelig, navnlig i Jylland, rimeligvis paa Grund af den svækkede Foderstand, hvori Kvæget i Efteraaret kom paa Stald, og dels har Kvæget ofte haft vanskelig ved at komme af med Efterbyrden. Fra en kyndig Haand have vi som Middel mod denne sidstnævnte Ulempe modtaget en Meddelelse, som vi gjengive nedenfor, ligesom vi ogsaa henvise til nedenstaaende interessante Beretning fra Horsenseggen om Kastningen. Læmningen har været ret heldig, og at den er faldet sent pasfede for saa vidt godt, som Græsset kom saa sent.

At Udbyttet af Mælkerierne har været meget ulige er naturligt i en Vinter, da Høfoderet har været saa ringe; thi endnu er der selvfølgelig mange Landbrug, i hvilke Kvæget aldrig om Vinteren saa andet næringsrigt Foder end det avlede Hø, og paa saadanne Steder, — hvor desuden Mejeridriften i Reglen er slet ledet og ordnet —, have ikke de høje Smørpriser iaar kunnet formaa Folk til at begynde paa Kjernefodring, da ogsaa Sæden har været i høj Pris. Af velholdte Besætninger har Udbyttet derimod været nogenlunde tilfredsstillende; thi om der end almindelig er gaaet et Par *H* Mælk mere til et *H* Smør end ellers, saa have de høje Smørpriser dog som sagt opvejet dette.

Handlen med Kvæg til Græs er derimod iaar, som altid naar Græsgangene først sent blive tjenlige, gaaet meget slet;

Handelsmændene have derfor tabt mange Penge. Det fuldt fedede Kvæg har derimod opnaaet gode Priser paa de engelske Markeder, og der synes atter at vise sig mere Lust til Fedning af Kvæg end de foregaaende Aar. Rigejaa vender man paa ikke faa Bøndergaardene i det sydøstlige Jylland, hvor man for nogle Aar siden almindelig fra Studehold gif over til Køhold, atter tilbage til hint og holde nu kun Køer til Husbehov. — Handlen med fede Svin og Grise er ogsaa bleven meget flettere i Foraarets Løb, og medens man i Marts fik 10—12 Rd. for Parret af 4 Ugers Grise, er Prisen nu i Maj faldet til 6—7 Rd. for Parret.

Af de modtagne Beretninger meddeles isøvrigt følgende:

Fra Thorseng: „Thorsengerne ere noget tvivlende om den meget tidlige Saaning svarer Regning; her lyder endnu et gammelt Udsagn: Kan vi ikke avle om Sommeren — om Vinteren avle vi ikke! — og skjønt vi ere noget tidligere paa Færde end „i gammel Tid“, følge vi trevent med til at saae saa tidligt som muligt. Noget Berettiget troer jeg der er i denne Tilbageholdenhed; en Anmærkning, jeg hørte forleden af en dygtig praktisk Mand, slog mig ved sin øjensynlige Sandhed: Hvem er det, der mangle Foder? spurgte han, og svarede: netop fortrinsvis dem, der saae allertidligst! Manden har Ret, det kan gjerne være, at Kjærnen udvikler sig til større Vægt af det tidligt saae Foraarskorn, men hverken Tøndetallet eller Foderudbyttet bliver større, snarere mindre ved den meget tidlige Udsæd; — i det mindste under de Jordbunds og Klimatforhold vi her leve.“

Fra Horsensegnen: „Almindelig Klage over en mindre heldig Kælving har ikke lydt afvigte Vinter, snarere modsat, at Kastning har været sjældnere; men Kastning indtræffer sporadisk paa enkelte Ejendomme, vedbliver 1, 2 og 3 Aar, uden at Aarsagen kan findes. Jeg skal nævne 3 saadanne Tilfælde:

1. Et lille Landbrug med 7—8 Køer, har i 29 Aar ikke havt Kastere. Denne lille Besætning er suppleret ved Indkjøb og Tillæg, Køer og Kvier af jydsk, Angler og blandet Race. Besætningen er i mange Aar fodret meget ensartet: Græs og Staldfoder om Sommeren, Hø, Halm, Køer, Grut, Klid og Oliekager om Vinteren. Der er benyttet mange forskellige Tyre. 18^{69/70} kastede alle 7 Køer, og 18^{70/71} kastede 4 af de samme Køer, 2 bleve slagtede, og kun 1 kælvede rigtigt.

2. En anden Ejendom, som begyndte med 24 Køer, og i de senere Aar indtil 40 Køer, har i 11 Aar kun havt 2 Kasterere. Beholdningen er fremkommen ved Indkjøb fra Angeln og ved Tillæg paa Gaarden. Der er kun benyttet Tyre af eget Tillæg. Beholdningen er holdt ensartet: i Tøir paa Græs om Sommeren, vandet i Tøirslaget, aldrig løsgaaende, trukken i Stalden i de kolde Foraars- og Efteraarsnætter, fodret om Vinteren med rigeligt Enghø, Halm, Roer, Grut, Klib og Oliefager. 1870/71 fastede 15 Køer.

3. En Ejendom med 34—36 Køer har i 16 Aar ingen Kasterere haft. Besætningen er kompletteret dels ved Indkjøb og dels ved Tillæg og er af forskjellig Race. Ejendommen har meget gode Jorder og ingen Eng. Besætningen er holdt godt og paa sædvanlig Maade. 1870/71 fastede Halvdelen af Besætningen.

Det vilde være ønskeligt, om der kunde tilvejebringes lidt Lys i Mørket om Aarsagen til Kastning.

Fra Skodborghus: „Som Middell mod Efterbyr- dens Tilbageholdelse og senere Vortraadnen har jeg i den forløbne Vinter anvendt en Udfskyldning af Børen og Skeden med en stor Mængde lunkent Vand, en Gang daglig. Som Apparat til Udfskyldningen har jeg benyttet en almindelig Spand, hvori jeg har indstruet en Hane, af den Slags som almindelig anvendes til Mlantre, lidt ovenfor Spandens Bund. Spanden har jeg fyldt med lunkent Vand (40° C.) og heiset den op under Loftet bag den syge Ko. Derpaa har jeg smøget den ene Ende af et Gutaperkarør af omtrent 3 Alens Længde paa Hanen, og ført den anden Ende af Røret med Haanden ind i Koens Bør. Naar man da samtidig aabner Hanen strømmer Vandet ved sit eget Tryk rast ind i Børen. Jeg har ladet saa meget Vand strømme ind (1—2 Spandefulde), indtil det atter ud- tømtes klart fra Børen. Jeg troer, at denne Behandling er en god Hjælp til hurtigere end ellers at faa Køerne rene, og jeg har ikke seet nogen skadelige Virkninger af dens Anvendelse. Der- som Koen ikke viser sig syg, kan man vist uden Skade opsætte Udfskyldningen, til Efterbyrden begynder at raadne lidt, men saa- snart det skeer, anseer jeg Udfskyldning med lunkent Vand som et godt Middell til at fjerne den og gjøre Koen ren.“

Fra Mors: „Agerbruget her paa Mors har i afvigte Aar kun frembudt faa Forandringer eller Fremskridt af Interesse. Det er umistjendeligt, at de 3 sidste ugunstige Aar ikke alene have virket lammende paa Handel og Omsætning, men ogsaa hæmmende for egentlige Fremskridt i Agerbruget, og det er øjensynligt, at en

flet Høst iaar vil bringe Odelæggelse for Mange og medføre en Svækkelse i alle Forhold, som ikke saa let igjen vil forvindes. Stjønt Morsingboen har Vanskelighed ved at følge med Tiden, ikke gjerne inblader sig paa noget Nytt, førend dets Brugbarhed og Nytte ved længere Tids Praxis andre Steder og ved Exempler fra selve Egnen er godtgjort og fastslaaet, saa troer jeg dog, at man her paa Den endelig er kommen til fuld Erkjendelse af, at Grundforbedringer som Draining m. m. og Anvendelsen af Kraftfoder og kunstige Gjødninger ikke alene kunne betale sig, men ere ligesom nødvendige, hvis det skal lykkes at tilfredsstille alle de Krav, som forhøjede Satter, stigende Fattighyrder, højere Renter, større og flere Livsfornödenheder ubønhørlig stille til alle Samfundsklasser og ikke mindst til Agerbrugerne. Af alle Fremskridt eller Erobring, som den nye Tid har bragt, har Anvendelsen af kunstige Gjødninger vanskeligt og efter størst Modstand kunnet gjøre sig gjældende, men det er umistjendeligt (og det er for dem, som nøjere kjende Forholdene her paa Den, et mærkeligt Tidernes Tegn), at dens store Nytte og Betydning for et virksomt og intensivt Agerbrug nu er gaaet op i Morsingboens Bevidsthed og det ikke mindst hos den store Del af mindre Agerbrugere, som baade savne Lyst og Evne til at gjøre Forsøg, mindre hos Dens større Agerbrugere, som — med Nette eller Urette — holde paa Stalbgjødningens Fortrin og Ufejlbarehed. Det skal ikke heller forbigaaes, at Interessesen for Mælkeridriften, som hidtil har været forsømt, ja næsten foragtet, ogsaa synes at være vækket, og paa den sidste Generalforsamling i Morslands landøkonomiske Forening fremkom et Forslag om Dpleringen og Ansættelsen af Mejerister og Mælkeriasistenter. En ikke uvæsentlig Støtte, som hidtil har været savnet, har Mælkeridriften ogsaa faaet, ved at Mælkeriprodukterne nu opkjøbes paa selve Stedet af Dens egne Kjøbmænd, som hidtil ikke have anset det Umagen eller Risikoen værd at inblade sig paa denne Handel, som forøvrigt ogsaa fordrer baade Indsigt og Kapital hos den paagjældende Kjøbmand.

Ikke heller maa det glemmes at anføres, at Kommunikationen ved den nylig af Rigsdagen fastslaaede Ordning af Færgerforholdene ved Sallingund og Bildsund, hvor Overfarten foretages med de samme primitive Midler som i Middelalderen, synes at gaa en bedre og lysere Fremtid imøde til Lettelse og Fordel for Producenterne og til større Gavn for Produkterne — døde og levende. Der staaer nu eet Stridt tilbage at gjøre, som formentlig ogsaa i den allernærmeste Fremtid vil blive gjort: Thy og Mors bragt i Forbindelse med Halsøens Hovedbaner ved en Heste- eller Lokomotibane“.